

EXPUNERE DE MOTIVE

Secțiunea 1

Titlul proiectului de act normativ

Lege

pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a altor acte normative

Secțiunea a 2-a

Motivul emiterii actului normativ

2.1. Sursa proiectului de act normativ

Inițiativa Ministerului Justiției

2.2. Descrierea situației actuale

(A) Legea nr. 286/2009 privind Codul penal a intrat în vigoare la data de 1 februarie 2014.

Ulterior acestei date, Curtea Constituțională a pronunțat mai multe decizii de admitere a unor excepții de neconstituționalitate cu privire la texte din actul normativ menționat.

Legiuitorul a promovat deja intervenții legislative pentru punerea în acord a legislației cu o parte dintre aceste decizii, în vreme ce altele nu au fost urmate de demersuri legislative cu acest scop.

Avem în vedere următoarele:

- Decizia Curții Constituționale nr. 732/2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 336 alin. (1) și (3) din Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 27 ianuarie 2015;
- Decizia Curții Constituționale nr. 405/2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 246 din Codul penal din 1969, ale art. 297 alin. (1) din Codul penal și ale art. 13² din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016;
- Decizia Curții Constituționale nr. 224/2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 335 alin. (1) din Codul penal și art. 6 pct. 6 teza a doua din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 427 din 9 iunie 2017;
- Decizia Curții Constituționale nr. 368/2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 35 alin. (1) și ale art. 39 alin. (1) lit. b) din Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 566 din 17 iulie 2017;

- Decizia Curții Constituționale nr. 392/2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 248 din Codul penal din 1969, ale art. 297 alin. (1) din Codul penal și ale art. 13² din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 504 din 30 iunie 2017;
- Decizia Curții Constituționale nr. 518/2017 referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 249 alin. (1) din Codul penal din 1969 și ale art. 298 din Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 765 din 26 septembrie 2017;
- Decizia Curții Constituționale nr. 601/2018 referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 129 alin. (2) lit. b) din Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1057 din 13 decembrie 2018;
- Decizia nr. 651/2018 referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 595 alin. (1) din Codul de procedură penală și ale art. 4 din Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1083 din 20 decembrie 2018.

(B) Curtea Constituțională a pronunțat și decizii de admitere a unor excepții de neconstituționalitate referitoare la unele dispoziții din legi speciale în materie penală (Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor) și execuțional penală (Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal), decizii care, de asemenea, nu au fost urmate de intervenții legislative pentru punerea în acord cu Constituția așa cum a fost aceasta din urmă interpretată prin deciziile respective ale instanței de contencios constituțional. Avem în vedere următoarele decizii:

- Decizia Curții Constituționale nr. 67/2015, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 19 din Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 185 din 18 martie 2015;
- Decizia Curții Constituționale nr. 222/2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 69 alin. (1) lit. b) și ale art. 110 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 380 din 2 iunie 2015.

2.3. Schimbări preconizate

Prezentul proiect de lege are în vedere modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, a Legii nr. 682/2002 privind protecția martorilor, republicată, a Legii nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, **exclusiv pentru punerea în acord a dispozițiilor din actele normative menționate cu prevederile Constituției, așa cum acestea din urmă au fost interpretate prin decizii ale Curții Constituționale** de admitere a unor excepții de neconstituționalitate referitoare la aceste acte normative.

I. Codul penal

1. Prin **Decizia nr. 368/2017**, Curtea Constituțională a constatat că sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) din Codul penal este neconstituțională întrucât impunerea condiției unității subiectului pasiv în cazul infracțiunii continuate creează discriminare în cadrul aceleiași categorii de persoane care săvârșesc la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni, fapt ce atrage încălcarea prevederilor art. 16 alin. (1) din Constituție.

Prin urmare, proiectul de lege propune eliminarea sintagmei constatate ca neconstituțională, astfel încât art. 35 alin. (1) din Codul penal va avea următorul cuprins:

„Art. 35. - (1) Infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni.”

Având în vedere eliminarea condiției unicității subiectului pasiv din cuprinsul art. 35 din Codul penal, pentru asigurarea corelării legislative, proiectul de lege propune, la art. III pct. 2, abrogarea art. 238 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, text care conține unele ipoteze în care se consideră îndeplinită condiția unității subiectului pasiv pentru reținerea infracțiunii continuate.

2. Prin **Decizia nr. 601/2018**, Curtea Constituțională a constatat că sintagma „cel puțin” din cuprinsul art. 129 alin. (2) lit. b) din Codul penal este neconstituțională, deoarece încalcă principiul egalității în drepturi și libertatea individuală, prevăzute la art. 16 și art. 23 din Constituție. În acest sens, s-a reținut că textul criticat prevede, în privința persoanelor care au săvârșit o infracțiune în timpul minorității și o infracțiune ulterior împlinirii vârstei majoratului, un regim sancționator al concursului de infracțiuni care poate fi mai sever decât cel reglementat în privința persoanelor care au săvârșit infracțiuni după împlinirea majoratului.

Prin urmare, proiectul propune prevederea expresă a unei limite maxime a pedepsei rezultante aplicabile în cazul săvârșirii a două infracțiuni, dintre care una în timpul minorității și una după majorat, astfel încât această pedeapsă rezultantă nu va putea depăși ca durată pedeapsa care ar fi rezultat prin aplicarea regulilor concursului de infracțiuni/pluralității intermediare dacă ambele fapte ar fi fost comise după majorat.

Așadar, în toate cazurile în care au fost săvârșite două infracțiuni, dintre care una în timpul minorității și una după majorat (deci inclusiv, spre exemplu, în cazul comiterii celei de-a doua fapte după ce a fost pronunțată o condamnare definitivă la executarea unei măsuri educative privative de libertate pentru prima faptă), limita maximă a pedepsei închisorii aplicabile se calculează prin adăugarea la sancțiunea cu cea mai mare durată a unei treimi din cealaltă sancțiune, în mod similar modalității de calcul prevăzute la art. 39 alin. (1) lit. b) din Codul penal. Astfel, spre exemplu, în cazul unei persoane care a comis în timpul minorității o faptă pentru care instanța a pronunțat, prin hotărâre definitivă, sancțiunea măsurii educative a

internării într-un centru de detenție pe o perioadă de 12 ani, iar ulterior împlinirii vârstei majoratului comite încă o infracțiune pentru care i se aplică pedeapsa închisorii de un an, limita minimă a sancțiunii rezultante este de 4 ani (pedeapsa închisorii de un an, la care se adaugă 1/4 din durata măsurii educative), iar durata maximă a acesteia este de 12 ani și 4 luni (pedeapsa de 12 ani, la care se adaugă 1/3 din cealaltă pedeapsă de un an).

Prin reglementarea propusă de prezentul proiect de lege se dă expresie atât principiului aplicării unui regim sancționator mai blând minorilor, având în vedere particularitățile psiho-fizice ale acestora și gradul lor de discernământ, cât și principiului proporționalității pedepselor, permițându-se individualizarea pedepselor de către judecător de la caz la caz, în funcție de gravitatea faptelor comise, de circumstanțele comiterii acestora, precum și de personalitatea făptuitorului.

Formularea propusă de proiectul de lege pentru art. 129 alin. (2) lit. b) din Codul penal este următoarea:

*„Art. 129. - (2) În cazul săvârșirii a două infracțiuni, dintre care una în timpul minorității și una după majorat, pentru infracțiunea comisă în timpul minorității se ia o măsură educativă, iar pentru infracțiunea săvârșită după majorat se stabilește o pedeapsă, după care:
(...) b) dacă măsura educativă este privativă de libertate, iar pedeapsa este închisoarea, se aplică pedeapsa închisorii, care se majorează cu o durată egală cu cel puțin o pătrime din durata măsurii educative ori din restul rămas neexecutat din aceasta la data săvârșirii infracțiunii comise după majorat. Pedeapsa astfel obținută nu poate depăși durata pedepsei rezultante aplicabile potrivit art. 39 alin. (1) lit. b) dacă ambele infracțiuni ar fi fost comise după majorat.”*

3. Prin Decizia nr. 405/2016, Curtea Constituțională a statuat că dispozițiile art. 297 alin. (1) din Codul penal sunt constituționale în măsura în care prin sintagma „îndeplinește în mod defectuos” din cuprinsul acestora se înțelege „îndeplinește prin încălcarea legii”. De asemenea, Curtea a precizat că neîndeplinirea ori îndeplinirea defectuoasă a unui act trebuie analizată numai prin raportare la atribuții de serviciu reglementate expres prin legislația primară - legi și ordonanțe ale Guvernului.

În susținerea soluției, Curtea a apreciat că asigurarea principiului previzibilității legii impune ca aprecierea defectuoșității îndeplinirii atribuțiilor de serviciu să se raporteze „la standardul obiectiv care are ca element de referință principal normativul actului care reglementează atribuția de serviciu respectivă” și care este determinat sub aspectul ariei de cuprindere.

Curtea a mai apreciat că raportarea la prescripția normativă trebuie realizată și în ipoteza analizei neîndeplinirii unui act, cu atât mai mult cu cât, în domeniul penal, o inacțiune dobândește semnificație ilicită doar dacă aceasta reprezintă o încălcare a unei prevederi legale exprese care obligă la un anumit comportament într-o situație determinată.

Prin urmare, proiectul de lege propune ca dispozițiile art. 297 alin. (1) din Codul penal să aibă următoarea formulare:

„Art. 297. - „(1) Fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act prevăzut de o lege, o ordonanță a Guvernului, o ordonanță de urgență a

Guvernului sau de un alt act normativ care, la data adoptării, avea putere de lege ori îl îndeplinește cu încălcarea unei dispoziții cuprinse într-un astfel de act normativ, cauzând astfel o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.”

Cu privire la consecințele reconfigurării noului cadru al infracțiunilor de abuz în serviciu, respectiv de neglijență în serviciu, dacă până la momentul publicării celor două decizii în materie ale Curții Constituționale, dispozițiile art. 297 și art. 298 Cod penal aveau o formulare generică („îndeplinirea în mod defectuos a îndatoririlor de serviciu”) în care se puteau include orice fel de acte (normative sau nu, naționale sau unionale) care cuprindeau atribuții de serviciu, individualizarea impusă de Curtea Constituțională se va face prin raportare doar la categoria actelor normative de nivel primar.

Pe cale de consecință, pentru reținerea infracțiunii de abuz în serviciu sau neglijență în serviciu, va fi necesară încălcarea atribuțiilor prevăzute într-un act normativ de nivel primar *lato sensu*, după cum urmează: legi, ordonanțe, ordonanțe de urgență sau alte acte normative interne adoptate anterior actualei Constituții, care la data intrării în vigoare constituiau izvoare de drept penal (legi, decrete ale fostului Consiliu de Stat, Decrete-legi etc.), respectiv acte cu putere de lege din ordinea juridică unională (act normativ unional cu aplicabilitate directă și efecte general obligatorii - regulamente UE), în temeiul dispozițiilor art. 148 Constituție.

4. Prin Decizia nr. 518/2017, Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile art. 298 din Codul penal sunt constituționale în măsura în care prin sintagma „*îndeplinirea ei defectuoasă*” din cuprinsul acestora se înțelege „*îndeplinirea prin încălcarea legii*”, reiterând argumentele invocate în Decizia nr. 405/2016.

Prin urmare, pentru identitate de rațiune, dar și pentru a asigura unitatea terminologică și de reglementare, proiectul de lege propune reformularea art. 298 din Codul penal în termeni simetrici celor propuși pentru art. 297 alin. (1) din Codul penal. Art. 298 va avea următorul cuprins:

„Art. 298. Fapta funcționarului public care, din culpă, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act prevăzut de o lege, o ordonanță a Guvernului, o ordonanță de urgență a Guvernului sau de un alt act normativ care, la data adoptării, avea putere de lege ori îl îndeplinește cu încălcarea unei dispoziții cuprinse într-un astfel de act normativ și prin aceasta cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.”
Pentru detalierea noțiunii de act normativ de nivel primar *lato sensu*, a se vedea cele precizate anterior, la pct. 3.

5. Prin Decizia nr. 224/2017, Curtea Constituțională a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art. 335 alin. (1) din Codul penal care nu incriminează fapta de conducere pe drumurile publice a unui tractor agricol sau forestier, fără permis de conducere, este neconstituțională. În motivarea deciziei s-a reținut că necorelarea dintre art. 335 alin. (1) din Codul penal și art. 6 pct. 6 teza a doua din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice determină un veritabil viciu de neconstituționalitate, care rezultă din

omisiunea reglementării, în cuprinsul art. 335 alin. (1) din Codul penal, a tractoarelor agricole sau forestiere ca obiect material al infracțiunii de conducere a unui vehicul pe drumurile publice fără permis de conducere, încălcându-se astfel, dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5), art. 16 și art. 22 din Constituția României, republicată. Precizăm și faptul că necorelarea reținută de instanța de contencios constituțional între dispozițiile Codului penal și cele ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002 a fost determinată de intervenția, după intrarea în vigoare a Codului penal, asupra acestui din urmă act normativ prin Ordonanța Guvernului nr. 21/2014 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 635 din 29 august 2014, intervenție prin care s-a modificat definiția legală a autovehiculului.

Prin urmare, proiectul de lege propune remedierea viciilor de neconstituționalitate prin completarea ipotezelor de incriminare prevăzute de art. 335 alin. (1) din Codul penal cu cea referitoare la conducerea pe drumurile publice a tractorului agricol sau forestier, fără permis de conducere. Pentru identitate de rațiune, s-a apreciat necesară inclusiv completarea în mod corespunzător a dispozițiilor art. 334 alin. (1), (2) și (4) din Codul penal cu ipoteza tractorului agricol sau forestier.

De asemenea, pentru asigurarea corelării legislative și uniformizării limbajului, a fost eliminată noțiunea de „subcategorie” din cuprinsul art. 335 alin. (2) Cod penal, deoarece prin art. II. din Legea nr. 203/2012 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice (M. Of. nr. 760 din 12.11.2012) subcategoriile de vehicule pentru care au fost emise permise de conducere anterior datei de 19 ianuarie 2013 se echivalează cu categoriile de vehicule pentru care se eliberează permise de conducere potrivit dispozițiilor art. 20 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, devenind categorii de sine stătătoare.

Astfel, proiectul de lege propune următorul cuprins pentru dispozițiile art. 334 alin. (1), (2) și (4) și art. 335 alin. (1) și (2):

„Art. 334. - (1) Punerea în circulație sau conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul, a unui tramvai sau a unui tractor agricol ori forestier neînmatriculat sau neînregistrat, potrivit legii, se pedepsește cu închisoare de la unu la 3 ani sau cu amendă.

(2) Punerea în circulație sau conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul, tramvai, tractor agricol ori forestier cu număr fals de înmatriculare sau înregistrare se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

(...)

(4) Conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul, tractor agricol sau forestier ori tractarea unei remorci ale cărei plăcuțe cu numărul de înmatriculare sau de înregistrare au fost retrase ori a unui vehicul înmatriculat în alt stat, care nu are drept de circulație în România, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.”

„Art. 335. - (1) Conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul, a unui tramvai ori a unui tractor agricol sau forestier de către o persoană care nu posedă permis de conducere se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Conducerea pe drumurile publice a unui vehicul pentru care legea prevede obligativitatea deținerii permisului de conducere de către o persoană al cărei permis de conducere este necorespunzător categoriei din care face parte vehiculul respectiv ori al cărei permis i-a fost retras sau anulat ori căreia exercitarea dreptului de a conduce i-a fost suspendată sau care nu are dreptul de a conduce autovehicule, tramvaie ori tractoare agricole sau forestiere în România se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.”

6. Prin **Decizia nr. 732/2014**, Curtea Constituțională a constatat că sintagma „*la momentul prelevării mostrelor biologice*” din cuprinsul dispozițiilor art. 336 alin. (1) din Codul penal este neconstituțională întrucât aduce atingere prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (5) și ale art. 20 din Constituția României, raportate la prevederile art. 7 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

De aceea, se propune modificarea alin. (1) al art. 336 din Codul penal, norma de incriminare propusă fiind redactată cu observarea cadrului legal anterior, respectiv alin. (1) al art. 87 al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice (precizăm faptul că art. 87 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 a fost abrogat prin art. 121 pct. 1 și art. 247 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, începând cu data de 1 februarie 2014, dată la care a intrat în vigoare Legea nr. 286/2009 privind Codul penal).

De asemenea, având în vedere cele constatate de instanța de contencios constituțional, care readuce în actualitate reglementarea specială anterioară, proiectul propune introducerea un articol nou, art. 336¹, cu un conținut asemănător art. 90 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 - articol care a fost și el abrogat la intrarea în vigoare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal.

Art. 336¹ propus a fi introdus incriminează fapta conducătorului unui vehicul de a consuma alcool sau alte substanțe psihoactive, după producerea unui accident de circulație care a avut ca rezultat uciderea sau vătămarea integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane, până la recoltarea probelor biologice.

Prin urmare, proiectul de lege propune ca dispozițiile art. 336 alin. (1) din Codul penal și art. 336¹ să aibă următorul cuprins:

„Art. 336. - (1) Conducerea pe drumurile publice a unui vehicul pentru care legea prevede obligativitatea deținerii permisului de conducere de către o persoană care are o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.”

„Art. 336¹. - Consumul de alcool sau de alte substanțe psihoactive ulterior producerii unui accident de circulație

(1) Fapta conducătorului unui vehicul de a consuma alcool sau alte substanțe psihoactive, după producerea unui accident de circulație care a avut ca rezultat uciderea sau vătămarea integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane, până la recoltarea mostrelor biologice, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

(2) Dacă persoana aflată în una dintre situațiile prevăzute în alin. (1) efectuează transport public de persoane, transport de mărfuri periculoase ori se află în procesul de instruire practică

a unor persoane pentru obținerea permisului de conducere sau în timpul desfășurării probelor practice ale examenului pentru obținerea permisului de conducere, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.

(3) Nu constituie infracțiune consumul de substanțe psihoactive, după producerea accidentului de circulație și până la recoltarea mostrelor biologice, dacă acestea sunt administrate de personal medical autorizat, în cazul în care administrarea acestora este impusă de starea de sănătate sau de vătămarea corporală a conducătorului auto.”

II. Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor

Prin **Decizia nr. 67/2015**, Curtea Constituțională a constatat că soluția legislativă reglementată de art. 19 din Legea nr. 682/2002¹ care exclude de la beneficiul reducerii la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege persoana care are calitatea de martor, în sensul art. 2 lit. a) pct. 1, și care nu a comis o infracțiune gravă este neconstituțională.

Astfel, se propune eliminarea termenului „gravă” din conținutul art. 19 și, pentru asigurarea clarității normei, s-a optat pentru înlocuirea sintagmei „care au săvârșit astfel de infracțiuni” cu cea de „care au săvârșit una dintre infracțiunile prevăzute la art. 2 lit. h)”, astfel încât denunțul care deschide calea obținerii beneficiului ce constă în reducerea limitelor pedepsei prevăzute de lege să nu se refere la orice infracțiune, ci doar la infracțiunile grave, astfel cum sunt definite la art. 2 lit. h) din Legea nr. 682/2002.

Prin urmare, proiectul de lege propune ca art. 19 să aibă următorul cuprins:

„Art. 19. Persoana care are calitatea de martor, în sensul art. 2 lit. a) pct. 1, și care a comis o infracțiune, iar înaintea sau în timpul urmăririi penale ori al judecării denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit una dintre infracțiunile prevăzute la art. 2 lit. h) beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege.”

III. Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal

Prin **Decizia nr. 651/2018**, Curtea Constituțională a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art. 4 din Codul penal, care nu asimilează efectele unei decizii a Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare cu cele ale unei legi penale de dezincriminare, este neconstituțională, iar soluția legislativă cuprinsă în art. 595 alin. (1) din Codul de procedură penală, care nu prevede și decizia Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare ca un caz de înlăturare sau modificare a pedepsei/măsurii educative, este neconstituțională. Astfel, s-a apreciat că dispozițiile art. 4 din Codul penal și art. 595 alin. (1) din Codul de procedură penală contravin prevederilor art. 16 alin. (1), art. 23 alin. (12) și art. 147 alin. (1) și alin. (4) din Constituția României, precum și dispozițiilor art. 7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

¹ Art. 19 Persoana care are calitatea de martor, în sensul art. 2 lit. a) pct. 1, și care a comis o infracțiune gravă, iar înaintea sau în timpul urmăririi penale ori al judecării denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit astfel de infracțiuni beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege.

În motivare, Curtea a susținut că deciziile instanței constituționale, prin caracterul lor general obligatoriu, creează cadrul necesar aplicării art. 4 din Codul penal privind dezincriminarea, atât pentru cauzele în curs, cât și pentru cele definitiv soluționate, întrucât ele au aptitudinea de a scoate din vigoare o normă de incriminare. Or, în măsura în care art. 4 din Codul penal prevede expres retroactivitatea legii de dezincriminare, toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la faptele dezincriminate încetând prin intrarea în vigoare a legii noi, rezultă că și decizia Curții Constituționale, asimilată ca efecte juridice legii de dezincriminare, trebuie să producă aceleași consecințe, deci să poată constitui temei pentru formularea unei cereri întemeiate pe art. 595 din Codul de procedură penală.

Curtea a constatat că instituțiile juridice referitoare la legea penală de dezincriminare, precum și la intervenirea unei legi penale noi există pentru ca nicio persoană să nu fie nevoită să execute o pedeapsă pentru o faptă care nu mai este prevăzută de lege ca infracțiune ori o pedeapsă pentru care legea nouă prevede un prag mai mic decât cel al pedepsei care se execută ori urmează a se executa. Or, decizia Curții Constituționale prin care este constatată neconstituționalitatea unei norme de incriminare face ca, de la data publicării sale, fapta incriminată și considerată anterior socialmente periculoasă să nu mai existe, adică produce efecte similare unei legi de dezincriminare. Împrejurarea că legiuitorul nu intervine pentru a pune de acord dispozițiile de incriminare constatate neconstituționale cu decizia Curții Constituționale nu constituie un argument pentru respingerea cererilor de înlăturare a pedepselor aplicate, întrucât, *per a contrario*, decizia Curții Constituționale de constatare ca neconstituțională a unei norme de incriminare ar fi lipsită de efectele sale general obligatorii, consacrate de art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală.

Prin urmare, pentru remedierea viciilor de neconstituționalitate identificate în Decizia nr. 651/2018, s-a apreciat că se impune o intervenție legislativă asupra dispozițiilor art. 3 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (care prevăd deja norme de interpretare pentru art. 4 din Codul penal) care să facă aplicabile dispozițiile art. 4 din Codul penal și atunci când, în urma unei decizii a Curții Constituționale sau a unei decizii pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în dezlegarea unei chestiuni de drept sau în soluționarea unui recurs în interesul legii, o faptă determinată nu mai întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni sau forma de vinovăție cerută de aceasta.

Astfel, în condițiile în care dispozițiile art. 595 alin. (1) din Codul de procedură penală fac trimitere la art. 4 din Codul penal, iar acest din urmă articol se interpretează coroborat cu art. 3 din Legea nr. 187/2012, rezultă că acest din urmă articol urmează a se aplica în mod corespunzător și în ceea ce privește dispozițiile procesual penale referitoare la intervenirea unei decizii a CCR prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare (lege penală de dezincriminare) ulterior rămânerii definitive a hotărârii de condamnare sau prin care s-a aplicat o măsură educativă.

Având în vedere cele menționate anterior, proiectul propune completarea art. 3 din Legea nr. 187/2012 cu un nou alineat, alin. (3), care să aibă următorul cuprins:

„(3) Dispozițiile art. 4 din Codul penal sunt aplicabile și atunci când, în urma unei decizii a Curții Constituționale sau a unei decizii pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în dezlegarea unei chestiuni de drept sau în soluționarea unui recurs în interesul legii, o faptă

determinată nu mai întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni sau forma de vinovăție cerută de lege pentru existența infracțiunii.”

IV. Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal

Prin **Decizia nr. 222/2015**, Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile art. 69 alin. (1) lit. b) și ale art. 110 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal sunt neconstituționale.

Astfel, instanța de contencios constituțional a apreciat că diferența de tratament juridic referitoare la dreptul la vizită intimă, așa cum acesta este prevăzut la art. 69 și art. 110 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 254/2013, în reglementarea regimului executării măsurilor preventive privative de libertate, respectiv a pedepselor definitive, nu are o justificare obiectivă și rezonabilă și nu se bazează pe considerente de securitate a activităților desfășurate în locurile de detenție. Prin urmare, această diferență discriminează persoanele arestate preventiv în raport cu cele condamnate la pedepse privative de libertate, fiind de natură a contraveni dispozițiilor art. 16, raportate la cele ale art. 26, din Constituție.

Pentru punerea în acord a prevederilor Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal cu prevederile constituționale reținute în Decizia nr. 222/2015, proiectul propune reglementarea vizitei intime și în cazul persoanelor arestate preventiv, prin modificarea și completarea art. 69, 110 și 112¹ din această lege.

Prin urmare, proiectul de lege propune următoarele intervenții legislative, după cum urmează:

- modificarea art. 69 alin. (1):

„Art. 69. - (1) Pot beneficia de vizită intimă persoanele care îndeplinesc, cumulativ, următoarele condiții:

a) sunt condamnate definitiv și sunt repartizate într-un regim de executare a pedepselor privative de libertate, respectiv sunt arestate preventiv în cursul judecătii;

b) există o relație de căsătorie, dovedită prin copie legalizată a certificatului de căsătorie sau, după caz, o relație de parteneriat similară relațiilor stabilite între soți;

c) nu au beneficiat de permisiunea de ieșire din penitenciar în ultimele 3 luni anterioare solicitării vizitei intime, în cazul persoanelor condamnate;

d) nu au fost sancționate disciplinar pe o perioadă de 6 luni, anterioară solicitării vizitei intime, sau sancțiunea a fost ridicată în cazul persoanelor condamnate, iar în cazul persoanelor arestate preventiv în cursul judecătii în ultimele 30 de zile anterioare solicitării;

e) participă activ la activități și programe educaționale, de asistență psihologică și asistență socială ori la muncă.”

- introducerea unui nou alineat la art. 69:

„Art. 69. - (...), (4¹) În cazul în care între momentul aprobării cererii și cel al acordării dreptului persoana condamnată nu mai îndeplinește condițiile prevăzute de alin. (1), vizita intimă nu se acordă.”

- abrogarea lit. b) și d) din cadrul art. 110 alin. (1);
- introducerea unui nou articol, art. 112¹, cu următorul cuprins:
„Art. 112¹. - Vizita intimă în cazul persoanelor arestate preventiv aflate în centrele de rețineră și arestare preventivă
(1) Pot beneficia de vizită intimă persoanele arestate preventiv în cursul urmăririi penale care îndeplinesc, cumulativ, următoarele condiții:
a) există o relație de căsătorie, dovedită prin copie legalizată a certificatului de căsătorie sau, după caz, o relație de parteneriat similară relațiilor stabilite între soți;
b) există acordul procurorului care efectuează urmărirea penală sau supraveghează efectuarea urmăririi penale;
c) au trecut cel puțin 60 de zile din momentul punerii în executare a măsurii preventive privative de libertate sau al primirii în centru;
d) nu au fost sancționate disciplinar pe o perioadă de 60 de zile anterioară solicitării vizitei intime sau sancțiunea a fost ridicată;
e) participă activ la activități de muncă neremunerată.
(2) Dispozițiile art. 69 alin. (2) - (5) se aplică în mod corespunzător.”

V. Dispoziții interpretative

Prin Decizia nr. 405/2016, Decizia nr. 392/2017 și Decizia nr. 518/2018 Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile art. 246, art. 248 și art. 249 alin. (1) din Codul penal 1968 sunt constituționale în măsura în care prin sintagma „îndeplinește în mod defectuos” sau, după caz, „îndeplinirea ei defectuoasă” se înțelege „îndeplinește prin încălcarea legii” respectiv „îndeplinirea prin încălcarea legii”, criticile fiind similare cu cele referitoare la art. 297 alin. (1) și art. 298 din Codul penal.

Deși dispozițiile Codului penal 1968 nu mai sunt în vigoare (aspect care determină imposibilitatea modificării acestora), în temeiul principiului ultraactivității acestea continuă să fie aplicabile în cauze penale ca lege penală mai favorabilă.

Prin urmare, pentru a da eficacitate deciziei Curții Constituționale anterior menționate, este necesară introducerea unor dispoziții interpretative, care să alinieze înțelesul sintagmei „îndeplinește în mod defectuos”, din cadrul art. 246 și 248 Cod penal 1968 la noul conținut al art. 297 alin. (1) și art. 298 din Codul penal în vigoare.

Astfel, proiectul de lege propune la art. V. următoarea reglementare:

„(1) În situațiile în care Legea nr. 15/1968 privind Codul penal al României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 65 din 16 aprilie 1997, cu modificările și completările ulterioare, este aplicabilă ca lege penală mai favorabilă, prin sintagma „îndeplinește în mod defectuos” din cuprinsul art. 246 și 248 se înțelege „îndeplinește un act prin încălcarea unei legi, a unei ordonanțe a Guvernului, a unei ordonanțe de urgență a Guvernului sau a unui alt act normativ care, la data adoptării, avea putere de lege.”

(2) În situațiile în care Legea nr. 15/1968, republicată, cu modificările și completările ulterioare, este aplicabilă ca lege penală mai favorabilă, prin sintagma „îndeplinirea ei defectuoasă” din cuprinsul art. 249 se înțelege „îndeplinirea unui act prin încălcarea unei legi,

a unei ordonanțe a Guvernului, a unei ordonanțe de urgență a Guvernului sau a unui alt act normativ care, la data adoptării, avea putere de lege.”

2.4. Alte informații

Nu este cazul.

Secțiunea a 3-a Impactul socioeconomic

3.1. Descrierea generală a beneficiilor și costurilor estimate ca urmare a intrării în vigoare a actului normativ

Nu este cazul.

3.2. Impactul social

Nu este cazul.

3.3. Impactul asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului

Nu este cazul.

3.4. Impactul macroeconomic

Nu este cazul.

3.4.1. Impactul asupra economiei și asupra principalilor indicatori macroeconomici

Nu este cazul.

3.4.2. Impactul asupra mediului concurențial și domeniul ajutoarelor de stat

Nu este cazul.

3.5. Impactul asupra mediului de afaceri

Nu este cazul.

3.6. Impactul asupra mediului înconjurător

Nu este cazul.

3.7. Evaluarea costurilor și beneficiilor din perspectiva inovării și digitalizării

Nu este cazul.

3.8. Evaluarea costurilor și beneficiilor din perspectiva dezvoltării durabile

Nu este cazul.

3.9. Alte informații

Nu este cazul.

Secțiunea a 4-a

Impactul financiar asupra bugetului general consolidat atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani), inclusiv informații cu privire la cheltuieli și venituri

- în mii lei (RON) -						
Indicatori	Anul curent	Următorii patru ani				Media pe cinci ani
1	2	3	4	5	6	7
4.1. Modificări ale veniturilor bugetare, plus/minus, din care:	Nu este cazul.					
1. buget de stat, din acesta:						
1. impozit pe profit						
2. impozit pe venit						
1. bugete locale						
1. impozit pe profit						
1. bugetul asigurărilor sociale de stat:						
1. contribuții de asigurări						
d) alte tipuri de venituri (Se va menționa natura acestora.)						
4.2. Modificări ale cheltuielilor bugetare, plus/minus, din care:	Nu este cazul.					
1. buget de stat, din acesta:						
1. cheltuieli de personal						
2. bunuri și servicii						
1. bugete locale:						
1. cheltuieli de personal						
2. bunuri și servicii						
1. bugetul asigurărilor sociale de stat:						
1. cheltuieli de personal						
2. bunuri și servicii						
d) alte tipuri de cheltuieli (Se va menționa natura acestora.)						
4.3. Impact financiar, plus/minus, din care:	Nu este cazul.					
a) buget de stat						
b) bugete locale						
4.4. Propuneri pentru acoperirea creșterii cheltuielilor bugetare	Nu este cazul.					
4.5. Propuneri pentru a compensa reducerea veniturilor bugetare	Nu este cazul.					

4.6. Calcule detaliate privind fundamentarea modificărilor veniturilor și/sau cheltuielilor bugetare	Nu este cazul.					
<p>4.7. Prezentarea, în cazul proiectelor de acte normative a căror adoptare atrage majorarea cheltuielilor bugetare, a următoarelor documente:</p> <p>1. fișa financiară prevăzută la art. 15 din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare, însoțită de ipotezele și metodologia de calcul utilizată;</p> <p>2. declarație conform căreia majorarea de cheltuială respectivă este compatibilă cu obiectivele și prioritățile strategice specificate în strategia fiscal-bugetară, cu legea bugetară anuală și cu plafoanele de cheltuieli prezentate în strategia fiscal-bugetară.</p>						
4.8. Alte informații						

Secțiunea a 5-a
Efectele proiectului de act normativ asupra legislației în vigoare

<p>5.1. Măsurile normative necesare pentru aplicarea prevederilor proiectului de act normativ Nu este cazul.</p>
<p>5.2. Impactul asupra legislației în domeniul achizițiilor publice Nu este cazul.</p>
<p>5.3. Conformitatea proiectului de act normativ cu legislația UE (în cazul proiectelor ce transpun sau asigură aplicarea unor prevederi de drept UE) Nu este cazul.</p>
<p>5.3.1. Măsurile normative necesare transpunerii directivelor UE Nu este cazul.</p>
<p>5.3.2. Măsurile normative necesare aplicării actelor legislative UE Nu este cazul.</p>
<p>5.4. Hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene Nu este cazul.</p>
<p>5.5. Alte acte normative și/sau documente internaționale din care decurg angajamente asumate Nu este cazul.</p>
<p>5.6. Alte informații Nu este cazul.</p>

Secțiunea a 6-a
Consultările efectuate în vederea elaborării proiectului de act normativ

6.1. Informații privind neaplicarea procedurii de participare la elaborarea actelor normative
Nu este cazul.

6.2. Informații privind procesul de consultare cu organizații neguvernamentale, institute de cercetare și alte organisme implicate
Proiectul de Lege a fost supus dezbaterii publice prin afișare pe site-ul Ministerului Justiției.

6.3. Informații despre consultările organizate cu autoritățile administrației publice locale
Nu este cazul.

6.4. Informații privind puncte de vedere/opinii emise de organisme consultative constituite prin acte normative
Nu este cazul.

6.5. Informații privind avizarea de către:

- a) Consiliul Legislativ
- b) Consiliul Suprem de Apărare a Țării
- c) Consiliul Economic și Social
- d) Consiliul Concurenței
- e) Curtea de Conturi

Proiectul necesită avizul Consiliului Legislativ.

6.6. Alte informații

Nu este cazul.

Secțiunea a 7-a
Activități de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de act normativ

7.1. Informarea societății civile cu privire la elaborarea proiectului de act normativ
Proiectul de Lege a fost supus dezbaterii publice prin afișare pe site-ul Ministerului Justiției.

7.2. Informarea societății civile cu privire la eventualul impact asupra mediului în urma implementării proiectului de act normativ, precum și efectele asupra sănătății și securității cetățenilor sau diversității biologice
Nu este cazul.

Secțiunea a 8-a
Măsuri privind implementarea, monitorizarea și evaluarea proiectului de act normativ

8.1. Măsurile de punere în aplicare a proiectului de act normativ

8.2. Alte informații

Nu este cazul.

Față de cele prezentate, a fost elaborat prezentul proiect de **Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a altor acte normative**, pe care îl supunem Guvernului spre adoptare.

Marian Cătălin PREDOIU

MINISTRUL JUSTIȚIEI

AVIZĂM FAVORABIL:

Lucian Nicolae BODE

MINISTRUL AFACERILOR INTERNE

Marcel-Ioan BOLOȘ

MINISTRUL INVESTIȚIILOR ȘI PROIECTELOR EUROPENE